

Pasvalio Petro Vileišio gimnazijos

4e klasės mokinė

Ieva Dranickaitė

Esė

Žmogus laisvas pasirinkti (Marius Katiliškis „Miškais ateina ruduo“)

Žmogaus galvoje nuolat kirba tūkstančiai minčių, neatsakytų klausimų, neišspręstų uždavinių. Jis mąsto, džiaugiasi, pateisina save ir smerkia kitus, planuoja dešimtmetį į priekį, bet nė nenumano, kas jo laukia rytoj. Keistos ir nesuvokiamos gali būti žmogaus mintys, kartais verčiančios ilgai dvejoti, kol galiausiai jis pasirenka. Tokiu sprendimu prasideda kiekviena diena. Galbūt tik pasekmės kiekvienam kitokios, bet prasmė išlieka nepakitusi. Tad kiek iš tiesų nulemia ši prigimtinė ir neužginčijama žmogaus laisvė rinktis?

Tilius, romano „Miškais ateina ruduo“ pagrindinis veikėjas, jaunas, lengvabūdiškas, tačiau nekvailas jaunuolis. Einantis savo gyvenimo pavasarį ir tik po truputį pradedantis pažinti pasaulį. Nepriklausomas gyvenimo būdas, nebent tik nuo pinigų, kuriuos uždirbdavo įvairiais būdais (miško kirtimu, tarnavimu pas ūkininkus), Tiliui iškrečia šunybę – jis atsiduria kryžkelėje tarp dviejų moterų. Niekieno nevaržomas, jis pasirenka Moniką, subrendusią, patyrusią ir ištekėjusią moterį, užnugaryje palikęs jaunutę, tikro gyvenimo skonio dar neragavusią Agnę. Problema, jeigu taip ją būtų galima įvardinti, yra aktuali visais laikais. Jaunas žmogus, nevaržomas jokių įsipareigojimų, valdomas vienkartinių jausmų bei aistros, eina tuo keliu, kurį jam diktuoja instinktas. Atsakomybė ir pareiga netenka prasmės, kai ant nosies pūso rožiniai akiniai. Banali, tačiau labai populiari situacija, ypač tarp šių dienų jaunimo. Na, o meilė paliekama pūti šalia kitų „šiukšlių“, tokių kaip ištikimybė, pasiaukojimas bei atsidavimas.

Vienintelė romano veikėja, kurią pelnytai įrašyčiau į juodąjį sąrašą, – Monika. Akivaizdu, ši jauna moteris pasirinko Doveiką ne dėl jo „puikaus“ stoto ar žilstelėjusios galvos (nors ir kaip norėčiau pritarti nuomonei, kad metai meilei ne kliūtis). Galbūt metai ir ne kliūtis, tačiau turimi ūkininko turtai ir noras prasigyventi šiai moteriai pasirodė įtikinama paskata įsipareigoti, juolab kad ir tai jos nevaržė. Nors Monika ir gavo, ko norėjo, tačiau savo pasirinkimu sugriovė gyvenimus kitiems žmonėms (Agnei, Doveikai). Iškyla klausimas: ar žmogus gali statyti savo laimę ant svetimo nelaimės? Neišvengiamas interesų konfliktas dažnai veda į tragišką baigtį, tačiau kas iš tiesų laimi? Žmogus privalo jaustis laisvas, jis toks ir yra, tačiau ar, suteikdami vieni

kitiems tiek daug laisvės, patys sau nekasame duobės? Doveika, kuris visuomet buvo pratęs rankose turėti visą valdžią, pasijunta beviltiškai, pamatęs, jog jo autoritetas mažėja, o iliuzijos apie nuostabią žmoną išgaruoja tarytum rūkas. Įtardamas ją neištikimybe, jis peržengia visas ribas ir šauna į žmogų. Akivaizdus žmogaus žlugimas ir aplinkinių panieka, atsiradusi vos per keletą akimirku, verčia pagalvoti: „O jei viską būčiau daręs kitaip?“

Pasirinkimo laisvę kartais riboja pati būtinybė rinktis, ypač jei sprendimas atsiduria geraširdžio žmogaus rankose. Jis veikiau atsisakys laimės sau, nei atims ją iš kitų. Tokia žmogaus būdo savybė, kurią turėjo ir Agnė, galbūt ir buvo jos nesėkmės priežastis. Ji tyliai ir ramiai užleido savo vietą kitai, nereikšdama jokių pretenzijų, o skaudžiai išgyvendama tai savyje. Nors ir tenka pripažinti, kad ji buvo nelygiavertė priešininkė Monikai, Agnė vis tiek sugebėjo „susidoroti“ su savo jausmais, privertė Tilių ne kartą suabejoti savo pasirinkimu ir, žinoma, priimti šią nesėkmę kaip vertingą pamoką ateičiai. Tačiau vis dar svarstau, ar tai iš tiesų buvo nesėkmė. Galbūt kaip tik priešingai. Bet kokių atveju dauguma žmonių sugeba pasimokyti iš savo klaidų ir ateityje sėkmingai jų nekartoja.

Anot Platono, „pernelyg didelė laisvė paprastai virsta pernelyg didele vergija“. Pasirinkimas įpareigoja. Kad ir koks liberalus pasaulis atrodytų, kad ir koks laisvas žmogus jaustųsi, atsakomybė visada eis greta pasirinkimo. Tai lyg tinklas, į kurį visuomet įsipainios tas, kuris mažiausiai to tikėtis. Tam tikra prasme laisvė veda į priklausomybę, todėl kartais turėtume stabtelti ir padėkoti esantiems šalia bei baksnojantiems į šoną.